

Nr 177.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående överflyttande av en amanuens vid den pediatrika polikliniken å allmänna barnhuset i Stockholm till den pediatrika polikliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn därstädes; given Stockholms slott den 9 mars 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Olsson, anför här efter:

För den kliniska undervisningen i pediatrik disponerar karolin-
Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 142 häft. (Nr 177.)

Ang. överflyttande av

en amanuens vid den pediatrika polikliniken å allmänna barnhuset i Stockholm till den pediatrika polikliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn därstädes.

ska institutet för närvarande över två kliniker, den ena förlagd till allmänna barnhuset och den andra till kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. Vid en var av dessa kliniker är anställd en amanuens med ett årsarvode av 2,000 kronor. För amanuensen vid kliniken å barnhuset är arvodet uppfört å institutets ordinarie stat, medan arvodet för amanuensen vid kliniken å vårdanstalten för närvarande utgår å extra stat. Såsom klinikföreståndare tjänstgöra professorerna i pediatrik vid institutet, vid den förra kliniken för närvarande professorn I. Jundell och vid den senare professorn W. Wernstedt.

Vad den polikliniska undervisningen i pediatrik beträffar, har institutet sedan gammalt haft en pediatrik poliklinik, belägen vid Kungsgatan, (hörnet av Vasagatan). Vid denna poliklinik har undervisning meddelats av de båda professorerna i pediatrik, och hava där varit anställda såsom underläkare en förste assistent med ett arvode av 3,000 kronor och en andre assistent med arvode av 2,000 kronor. Beträffande kostnaderna för den polikliniska undervisningen har riksdagen under en följd av år på extra stat anvisat medel »till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm». För år 1922 utgick anslaget med 6,255 kronor, höjdes med hänsyn till poliklinikens flyttning från och med år 1923 och är för budgetåret 1923—1924 förslaget att utgå med 6,755 kronor; vid detsamma är, såsom städse tillförene varit fallet, knutet det villkoret, att Stockholms stad för samma ändamål anvisar enahanda belopp. Polikliniken skulle sålunda för nästkommande budgetår förfoga över ett sammanlagt anslag av 13,510 kronor, från vilket ovanberörda assistentarvoden utgå.

Med hänsyn till undervisningens behov vidtogs under senare delen av år 1921 den anordningen, att polikliniken förflyttades från sina lokaler vid Kungsgatan till allmänna barnhuset vid Norrtullsgatan. Skälen härför ävensom de av denna flyttning betingade ökade kostnader har jag haft tillfälle förut beröra i samband med anslagsäskandena under åttonde huvudtiteln till 1922 års riksdag, och tillåter jag mig nu hänvisa till vad då yttrades (jfr. statsverkspropositionen till 1922 års riksdag, bilagan åttonde huvudtiteln sid. 185 ff.)

Redan innan denna flyttning blivit aktuell, hade emellertid ett förslag väckts, som gick ut på en sådan klyvning av den pediatrika polikliniken, att även den professor, som icke hade sin klinik förlagd till allmänna barnhuset, skulle få bedriva poliklinisk undervisning

vid det sjukhus, dit hans egentliga verksamhet var förlagd, nämligen kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. Sistnämnda fråga har sin upprinnelse i en skrivelse av den 15 december 1920 från styrelsen för sistnämnda vårdanstalt till institutets lärarkollegium, däri styrelsen anför följande:

Styrelsen vill härmed erbjuda karolinska institutet att för undervisning av medicine kandidater i pediatrik från den 1 januari 1921 upplåta vårdanstaltens medicinska poliklinik i den utsträckning, som för vårdanstaltens överläkares undervisning är erforderligt. Styrelsen anser sig därigenom gagna den pediatrika undervisningen genom att tillföra densamma ett enligt styrelsens mening värdefullt material — polikliniken besökes per år av cirka 4,000 barn i alla åldrar och i ej ringa utsträckning även av späda barn. Samtidigt skulle genom den föreslagna anordningen överläkaren mer än hittills kunna koncentrera sin undervisning till sjukhuset och besparas olägenheten av att hava sitt arbete splittrat på olika håll, en olägenhet, som enligt styrelsens mening skulle i avsevärd grad ökas, om den planerade förflyttningen av karolinska institutets barnpoliklinik från Kungsgatan till allmänna barnhuset kommer till stånd.

Styrelsen upplåter polikliniken för undervisning utan någon kostnad för karolinska institutet. Styrelsen vill dock framhålla, att den med visshet förutser nödvändigheten av att öka vårdanstaltens läarkrafter. Barnsjukhusets nuvarande överläkare har visserligen förklarat sig tillsviðare villig att bestrida även den polikliniska undervisningen å sjukhuset med hjälp av nuvarande läarkrafter. Detta torde dock för framtiden ej kunna påräknas, så mycket mindre som den nuvarande överläkaren endast är tillförordnad å platsen. Styrelsen vill för sin del föreslå, att frågan löses så, att om institutets poliklinik förflyttas till allmänna barnhuset, den ena av de två nu å polikliniken anställda läkarna överflyttas till kronprinsessan Lovisas vårdanstalt.

Jag vill här inskjuta den erinran, att vid tidpunkten för nämnda skrivelses avlämnande den ena av professurerna i pediatrik — den som nu innehaves av professor Wernstedt — ej då var tillsatt utan uppehölls på förordnande.

Då ärendet den 13 oktober 1921 anmäldes i institutets lärarkollegium, beslöt lärarkollegiet — under uttalande av sitt livliga intresse för att ifrågakomna upplåtelse måtte komma till stånd — i skrivelse till styrelsen för vårdanstalten meddela, att kollegiet, med hänsyn till att den lediga professuren i pediatrik vid institutet ännu icke blivit försedd med ordinarie innehavare, icke ansett sig böra för närvarande vidtaga någon åtgärd i saken. Sedan emellertid Wernstedt blivit utnämnd till professor i pediatrik, hade han förklarat sig villig att omedelbart påbörja undervisning å polikliniken vid vårdanstalten.

Den 26 januari 1921 upptogs ärendet till behandling inom lärarkollegiet.

Efter erinran om de läkarkrafter, som för närvarande stå den pediatrika undervisningen till buds — nämligen, utom ovannämnda två kliniska amanuenser och två poliklinikassistenter, en poliklinikföreståndare vid vårdanstalten och en underläkare vid barnhuset, vilken sistnämnde emellertid, enligt vad utredningen senare givit vid handen, icke alls deltagar i poliklinikarbetet — hemställde Wernstedt om åtgärders vidtagande för att den ene av läkarna vid polikliniken å barnhuset måtte snarast möjligt erhålla tjänstgörings-skyldighet vid vårdanstaltens poliklinik.

Mot detta förslag opponerade sig klinik- och poliklinikchefen vid barnhuset professor Jundell. Till stöd för sin uppfattning utvecklade han behovet vid barnhuset av där nu anställda läkarkrafter och förordade den utvägen, att institutet i stället för en överflyttning av en poliklinikläkare från barnhuset till vårdanstalten måtte utverka anslag för en amanuens vid polikliniken å sistnämnda sjukhus.

I anledning av vad Jundell anfört yttrade inom lärarkollegiet vid ärendets behandling professor I. Holmgren följande:

Denna sak tycks mig rätteligen böra ses på följande sätt. Karolinska institutet har sedan gammalt haft en pediatrik poliklinik, belägen vid Kungsgatan. Vid denna poliklinik ha båda professorerna i pediatrik undervisat och vid denna poliklinik ha varit anställda två underordnade läkare. För endast några månader sedan flyttades denna poliklinik till allmänna barnhuset, där professor Jundell är överläkare. Men redan dessförinnan var förslag väckt om en sådan klyvning av institutets pediatrika poliklinik, att även den andre professorn skulle bedriva sin polikliniska undervisning vid det sjukhus, där han har sin övriga verksamhet, således vid kronprinsessan Lovisas sjukhus. I sammanhang därmed föreslogs även, att den ena av de vid den gemensamma polikliniken anställda underordnade läkarna skulle överflyttas till polikliniken vid kronprinsessan Lovisas sjukhus. Angående dessa förslag fattades emellertid intet beslut i avvaktan på tillsättandet av den andre professuren i pediatrik, som då var vakant. Nu är denna professur tillsatt och beslut fattat om meddelande av poliklinisk undervisning även vid kronprinsessan Lovisas sjukhus. Karolinska institutet har således nu två pediatrika polikliniker i stället för en. Det synes mig då helt naturligt, att av de två underordnade läkare, som institutet förfogade över vid den gemensamma polikliniken, en tilldelas var och en av de båda polikliniker, som institutet nu har. Jag förstår den bitterhet professor Jundell känner vid tanken på att en underordnad läkare skulle förflyttas från polikliniken vid barnhuset till polikliniken vid kronprinsessan Lovisas sjukhus. Denna bitterhet bottnar i känslan av, att han därigenom berövas hjälpkrafter, som han redan har. Ett sådan betraktelsesätt är

icke riktigt. Att båda de underordnade läkarna följde med till allmänna barnhuset, när polikliniken vid Kungsgatan upphörde, sammanhänger ju med att frågan om poliklinik vid kronprinsessan Lovisas sjukhus och om överflyttning av den ena läkaren dit, då ännu icke var avgjord. Det har aldrig varit bestämt att båda läkarna för framtiden skulle tillhöra professor Jundells poliklinik.

Under hänvisning till ärendets behandling vid institutet hemställde lärarkollegiet i skrivelse till kanslern om utverkande av proposition till riksdagen med förslag

att till poliklinisk undervisning i pediatrik vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn bevilja ett anslag av 2,000 kronor, samt

att, om denna hemställan icke kunde beviljas, riksdagens medgivande måtte inhämtas därtill, att av anslaget till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm ett belopp av 2,000 kronor måtte få användas för polikliniken å nämnda vårdanstalt.

Efter erinran om ärendets behandling yttrade lärarkollegiet i saken följande:

Det synes lärarkollegiet av vad i saken förekommit till fullo ådagalagt, att den senare polikliniken är i behov av en förstärkning av sina läkarkrafter, varför professorn Wernstedts krav i och för sig förefaller berättigat. Å andra sidan måste det uppenbarligen vara till stor nackdel för polikliniken å allmänna barnhuset att nu bliva berövad en del av sin personal, då enligt vad den av professor Jundell i ärendet förebragta utredning ger vid handen, polikliniken vid allmänna barnhuset icke rönt någon inskränkning i sin verksamhet därigenom, att en pediatrik poliklinik funnits jämväl å vårdanstalten. Av allt att döma synes polikliniken å barnhuset snarare stå inför en utvidgning. Vid sådant förhållande anser lärarkollegiet skäligt att det anslag, som för närvarande utgår till professor Jundells poliklinik, bibehålles oförminskat, samt att för tillmötesgående av professor Wernstedts berättigade krav ett anslag till anställande av ytterligare en läkarkraft vid polikliniken å vårdanstalten beviljas. Skulle oöverstigliga hinder möta mot erhållande av ett nytt anslag, synes någon annan utväg icke stå till buds än att en del av anslaget till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm fränkiljes och överföres till polikliniken å vårdanstalten.

Med skrivelse den 11 februari 1922 överlämnade kanslern ärendet till Kungl. Maj:ts prövning samt anförde för egen del, att enligt kanslerns mening mycket starka skäl anförts för beviljande av det ifrågasatta nya anslaget å 2,000 kronor, varför kanslern skulle finna det synnerligen lyckligt, om proposition kunde i detta syfte avlåtas till riksdagen. För den händelse detta av ekonomiska skäl icke skulle anses låta sig för det närvarande göra, hemställde kanslern om

proposition till riksdagen i överensstämmelse med lärarkollegiets alternativt gjorda hemställan om användande för ifrågavarande ändamål av ett belopp av 2,000 kronor av anslaget till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm.

Efter det kanslerns skrivelse inkommit till Kungl. Maj:t, ingav professor Jundell en skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet med vissa uppgifter rörande beläggningen å barnhusets kliniska sjukavdelning under februari 1922. Vidare ingavs en till chefen för samma departement ställd skrift från assistenter och amanuenser vid barnhusets klinik och poliklinik med vissa upplysningar rörande omfattningen av deras arbetsaligganden, och var vid denna skrift i avskrift fogad en den 31 maj 1922 dagtecknad skrivelse i ämnet från Jundell till karolinska institutets lärarkollegium.

Genom beslut den 12 juli 1922 anbefalldes Kungl. Maj:t överståthållarämbetet att från stadsfullmäktige i Stockholm infordra och till Kungl. Maj:t överlämna yttrande, huruvida från stadsfullmäktiges sida hinder mötte att för anställande av en amanuens vid den pediatrika polikliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn använda ett belopp av 2,000 kronor från anslaget till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm, eller huruvida stadsfullmäktige vore villiga deltaga med hälften i bestridande av avlöningen för en eventuellt nyinrättad amanuensbefattning vid den pediatrika polikliniken å sagda vårdanstalt.

Sedan ärendet remitterats till stadens hälsovårdsnämnd, inkom professor Wernstedt till hälsovårdsnämnden med två skrivelser, däri han närmare redogjorde för frekvensen å de båda poliklinikerna och klinikerna och fortfarande vidhöll sin uppfattning, att det pediatrika sjukvårdsarbetet är större på vårdanstalten än på barnhuset.

Stockholms stads hälsovårdsnämnd framhöll i utlåtande den 25 oktober 1922, att av de i ärendet tillgängliga handlingarna ävensom av eljest inhämtade upplysningar nämnden bibringats den uppfattningen, att de vid polikliniken å allmänna barnhuset förefintliga läkarkrafterna skulle utan olägenhet medgiva överflyttning av en amanuensbefattning till polikliniken vid vårdanstalten, vilken överflyttning vore motiverad med hänsyn till läkarekrafternas större knapphet i förhållande till verksamhetens omfattning vid den sistnämnda polikliniken. Nämnden ansåg sig följaktligen ej kunna tillstyrka, att staden förklarade sig villig att bidra till kostnaderna

för en ny amanuensbefattning vid pediatrika polikliniken vid vårdanstalten, men tillstyrkte däremot en överflyttning av stadens andel i kostnaderna för avlöning åt en amanuens eller 1,000 kronor från anslaget till polikliniken vid Norrtullsgatan till anslaget för den förra polikliniken, under förutsättning att motsvarande överflyttning av statsmedel ägde rum.

Under framhållande, hurusom de i ärendet verkställda utredningarna syntes påvisa, att behovet av ytterligare lärarkraft till polikliniken vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt kunde tillgodoses utan ökad kostnad för det allmänna, hemställde sedermera Stockholms stadskollegium, att stadsfullmäktige måtte förklara, att fullmäktige ej vore villiga att deltaga med hälften i bestridande av avlöning för en eventuellt nyinrättad amanuensbefattning vid den pediatrika polikliniken å vårdanstalten, men att från fullmäktiges sida hinder ej mötte att för anställande av en amanuens vid vårdanstaltens pediatrika poliklinik använda ett belopp av 2,000 kronor från anslaget till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm.

I skrivelse den 4 december 1922, vilken av överståthållarämbetet den 16 i samma månad överlämnades till Kungl. Maj:t, gjorde stadsfullmäktige det uttalande, varom stadskollegiet i enlighet med vad nyss nämnts hemställt.

Karolinska institutet har sedan gammalt förfogat över en pediatrik poliklinik, vid vilken båda professorerna i pediatrik undervisat och vid vilken varit anställda två assistenter. Denna poliklinik, vilken förut var belägen i hörnet av Kungs- och Vasagatorna, hade då ett tämligen centralt läge i förhållande till de båda kliniker å respektive allmänna barnhuset vid Norrtullsgatan och kronprinsessan Lovisas vårdanstalt å Kungsholmen, vid vilka de båda professorernas innehavare äro fästade såsom klinikchefer. Sedan nu polikliniken förflyttats till allmänna barnhuset och den polikliniska undervisningen i pediatrik så ordnats, att den förutvarande gemensamma polikliniken kluvits i två, varigenom vardera professorn satts i tillfälle att bedriva sin polikliniska undervisning vid det sjukhus, där han har sin övriga verksamhet, synes det mig vara en naturlig följd, att de två assistenter, över vilka institutet förfogade vid den gemensamma polikliniken, delas mellan de båda nu förefintliga poliklinikerna. En dylik anordning torde vara så mycket mera på-

Departementschefen.

kallad, som utredningen i ärendet synes otvetydigt giva vid handen, att antalet läkarkrafter vid den pediatrika avdelningen å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt är alltför knäppt i förhållande till det där förefintliga arbetet.

Otvivelaktigt kommer genom den nu frågasatta överflyttningen av den ene av assistenterna till polikliniken vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt det polikliniska arbetet vid allmänna barnhuset att lida ett icke oväsentligt avbräck. Av handlingarna i ärendet synes nämligen framgå, att antalet av de läkare, som nu stå till buds för det kliniska och polikliniska arbetet vid allmänna barnhuset, ingalunda är för stort, i synnerhet med hänsyn till det väsentligt större antal timmar, under vilka polikliniken därstädes hålles öppen för hjälpsökande. Härtill kommer, att frekvensen både å kliniken och polikliniken åtminstone hittills befunnit sig i stark tillväxt. Det förefaller därför icke uteslutet att, därest ej medel för ändamålet komma att på annat sätt stå till förfogande, det blir nödvändigt att inskränka beläggningen å kliniken och minska antalet poliklinikmottagningar. Då emellertid Stockholms stads myndigheter ställt sig avvisande till förslaget att bidra till kostnaderna för avlöning åt ännu en läkare vid de pediatrika poliklinikerna, har jag ansett mig för närvarande icke kunna förorda någon framställning till riksdagen om anvisande av ytterligare medel för ändamålet.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att medgiva, att från den i det för budgetåret 1923—1924 under riksstatens åttonde huvudtitel föreslagna extra anslaget för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare och amanuenser m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet ingående posten å 6,755 kronor till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm må användas ett belopp av 1,000 kronor för anställande under tiden 1 juli 1923—30 juni 1924 av en amanuens vid karolinska institutets pediatrika poliklinik å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn, allt under villkor att motsvarande belopp å 1,000 kronor för enahanda ändamål lämnas av Stockholms stad.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla ävensom förordna, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harald Frisk.
